DI SAIT VO LUSÉRN
PERIODICO DELLA MINORANZA CIMBRA DI LUSERNA
A cura di MediaAlpi PUBBLICITÀ

Aperto il bando per la presentazione delle domande di ammissione alle prove per il patentino

Zait sin in lest von månat vor in patentì

Vi sarà tempo sino al 31 gennaio 2012 per presentare le domande di ammissione alle prove per la conoscenza della lingua propria delle popolazioni mocheña e cimbra ai fini dell'accesso al pubblico impiego.

'Z izta zait sin atz 31 von djenaro zo magase innsraim zo geba abe in asåme vor in patentì, boda zuargitt ke ma khennt di zung geredet un gesribet atz Lusern. Di domånde muchan khemmen geschikht durch post rakomandart pittn zettl bidrumm in: Sevizio per la promozione minoranze linguistiche locali – piazza Dante, 15 – 38122 Trento. Hèrta in gelaichege buró- piazza Dante 15 – ka Tria, makma inngem di domånde vo se sèlbart. Ma makse o schikhan pinn fax in nummar 0461-499269 odar durch zertifikart eletronik post "pec" in: serv.minoranzelinguistiche@pec.provincia.it Di kartn zo geba inn di domånde makmase abenemmen vo internet von sito vodar provintz: www.minoranzelinguistiche.provincia.tn.it odar in buró vodar provintz sèlbart, odar no in Kulturinstitut Lusérn, in Bersntolar Kulturinstitut, in kamou vo Lusérn un in di drai kamoündar von Bersntal: Palai, Garait, un Vlarotz. Di provintz vo Tria iz drumauz zo geba abe in Toalkamoündarn allz daz sèll boda zuarsteat in patentì von zungmindarhaitn, alle di domånde bartn khemmen gètt in Toalkamoündarn boda bartn auleng in esåme, ma gloabet ke 'z bart khemmen z'soina auz pa martzo. Eppaz in di regln von patentì bart furse bèkhsln, ma vor est iz kartza palle zo maganaz khön sichar baz, haltet gelüsant Zimbar Earde un lest di Sait vo Lusérn ke dar bartetz darvern. Dar Kulturinstitut zo helva nå in sèlnen boda bölln abegem in esåme bart auleng an khurtzan kurs vor ber 'z billda lirnen sraim pezzar, berda iz interesart mage årüavan in nummar 0464 789645, di tang un di urn boda bart khemmen gemacht disar kurs bartn khemmen auzgemacht pinn laüt boda da bölln nemmen toal.

(ang)

" 'Z Rosele un soi khinn" è il racconto vincitore del I concorso di scrittura cimbra Tönle Bintarn

A långa stòrdja boda kontart bia ma hatt gelebet un bia ma sait gestorbet

Pubblichiamo la prima parte del racconto di Viola Nicolussi Golo vincitore del concorso "Tönle Bintarn" tra due settimane il seguito.

'Z Ròsele, in sèll mòrgas, iz augestånt palle. 'Z hatt nètt gehatt vèrt 'z stiana no in pett, dar slaf iz gest vorgånnt. Di khua hatt gihatt zo khelbra, 'z soinz gest zboa tang bozase håm gihüatet, si un 'z Khinn. Da lest nacht 'z baibe izzen nètt gètt patze, 'z iz gånt inn un auz von stall, ma 'z iz lai bidar gest takh un allz iz no gest stille. Di khua izzese boll gidrent, benn aft ummana un benn aft d'åndar, ma von khalbe neånka in satn.
Azzta di Rômma nètt hebat gekhelbart vor'z iz gest mittartage hatt'z gimurmlt 'z Ròsele, hettatz girüaft in vetrenardjo.
'Z Khinn o izzese gest auzdarbekht un höarante di muatar tritzln hintar un vür, hattz girüaft: "Måmma, måmma, iz ampò gebortet 'z khèlple, umbromm hastome nètt girüaft? I hån gemacht an söllan intruam…"
'Z Khinn, azò hatten khött di muatar, un azò izzese gihoazt vor daz gåntz lånt, izzese bidar gezoget untar di dekhan. 'Z iz gest bintar un dar bint hatt gefukhet nidar pa khemmech un inn pan altn spirèlln.
'Z Rosele iz gånt nidar in hoff zo nemma no a par tesla umbromm pinn sèlln bose hatt gihatt boroatet in abas pellar, izze nètt gest guat zo macha auvången 'z vaür.
Oh, azzta no berat gest lente dar Karl, sichar hebetar nètt glazzt vrian saine baibar. Dar iz augistånt vor da hatt gisunk dar hå, 'z zunta 'z vaür. Balda 'z Ròsele hatt offengitånt, a bòtta an oage, un dena, zen minutn spetar, daz åndar, 'z haus iz sa gest schümma ingebèrmp, un, vorse iz gilånk zo djukka auz von pett in earst vuaz, dar Karl iz gest afti tür pinn barm kafè: gestarn kafè, in guat hattmen gehaltet vor da alt nona un vor di khua balze hatt gekhelbart. Sichar, ditza pan bintar, baldar iz gest humman, umbromm ka långez balda iz auzgevrort dar balt, hattar augivånk soin rukksakh un iz gånt übardibèlt 'z arbata. Inn rukksakh, dar Karl hatt drinn gehatt bintsche arme sachandar, a paran ordenjo, an tòkko khes un a hertez proat, vor in viazo, ma dar hatt nia auzgelazzt a foto von Ròsele un von Khinn. Da soinse gehaltet gearn, un 'z Khinn iz gest a geschenkh vo Gottarhear, gerift balda 'z Ròsele hatt pensart ke oramai hebat'z lai gezüglt khelbar un goatz vor hèrta. Un anvetze est izzta gest, daz sèll khinn, balda niamat mear izzesen impitet.
Bal'z iz gebortet, dar Karl iz gest humman. Oh Lamadònna, bellana gratzia du hasten gètt, zo lassanen seng borten sai Khinn.
La gratzia iz nètt gånt lång, dar arm månn iz darkhrånkht un zait an bintar, izzar gest gesunt un toat. Dar hatt åginheft zo huasta, hèrta mearar un hèrta bisrar, baz'ar nètt hatt auargedjukht in di sèlln månat. Dar taüvl, boda nètt iz gest gilånkh zo haba soi seal, hatten givrezzt in laip. Ma dar Karl hattzen nètt gètt gebunnt, dar hatt gipetet un nia, nia izzen auzvonkånt an vluach, bidar ånka, vil vert gezotzt nidar in hoff, hattar geschauget durch afte åndarnpergn un hatt gehoket zuar in hümbl: "Bo pisto, bo pisto, baz billdo vo miar, Gottarhear!!! Lazzme gian, lazzme gian, i haltz nemear auz!" 'Z Khinn izzen hèrta någest, in vatar, in di sèlln lången krånkhan månat bodar iz gest da humman, az pi soi satn.
Dar Karl hatt gihatt a sölla schümma buritschlatz har un 'z diarnde iz gistånt urn zo strelasen auz… pezzar beratz khön ke dar månn hatt'z auzgihaltet urn un urn, umbromm niamat åndarz hatten gimak leng di hent in har. Dar berat khent tòbekh. No baldar iz gest khlumma, balda sai muatar hatten giböllt auzmachan di tschöttela, 'z soinda nètt gest "schampo per capelli ricci" odar balsame in da sèll zait, dar arm Karl iz inkånt zo lugarase nidar in khellar vodar altn Katì, inn untar in bege von hoff. 'Z püable, inn tunkhl rovolt, hatt gischnattart vo vort un vo vrost, ma allz hebatz auzgetrakh, pur nètt zo lazzanen leng di hent in pa har.
In sèll bintar, boda dar Karl iz gest humman khrånk, 'z Khinn hatt gelirnt bia zo macha di snearoaf, un di slit, ma daz peste iz gest lirnen machan di fikarla pinn nuzzpumma. "Pinn selnen" hattaren khött dar arm vatar: "Barstome mang rüavan daz abas, balde bart soin gånt zo venna in SèllAuDom, bodame sovl lazzt patirn abe da".
'Z Khinn hatt nètt vorstånt bo dar berat gånt un benn 'z hebaten gimakk rüavan, ma pin fikarla izzese azó gegòdart ke 'z izzen neånka sovl ågånt zo vorstianaz.
'Z Ròsele, in sèll gevrorate mòrgas, hatt pensart in Khinn, in Karl, un zoa nètt zo lassase seng gaüln, balz iz gikheart bidrumm humman pin tesla un hatt gihatt gemacht rinvenirn 'z vaür un übargilekk in havan vor di khua, hatz åginheft zo hakha nidar tschuvölln. "Vor in vormaz", hattze khött in diarndle bodar hatt givorst, vodar khåmmar auz, 'z iz no gest kartza khalt zo lassa in barm padjù, bise iz gest gånt auz von sinnen, tschuvölln mòrgas in aldar vrüa antånto azze hatt gipitet azzta khelbar di khua.
'Z Khinn iz nètt gest stokhat, 'z hatt'z boll gebizzt umbromm 'z baibe hatt augehakht di tschuvòlln, ma 'z hatt nett geböllt machan schemen di muatar zo khöna ke 'z sikse gaüln.
Inn sèll mòrgas iz gest khalt, un, pittar khua boda hatt gihatt zo khelbra un pinn khalbe bodasan nètt hatt gibòllt bizzan zo khemma aft disa bèlt in an söllan trauregen tage, izzta nicht gest zo impaitanen guatz.
Darzua, da sèll nacht, 'z khinn iz gest gånt inn intruam von vatar. Dar iz gest djung un gezunt un hatten zuargeredet. "Liabez mai Khinn, sai nètt traure, palle bartbar machan naüge fikarla un du barstme bidar mang streln". "Oh tatta, ma i hån nètt gefikart, bia hasto getånt zo vennamen alz ummaz?" "Liabez Khinn, gidenkhtar ke ber 'z haltete gearn, vorliarte nia…" Un sèmm iz auzdarbekht alz gesbizzt, biz ånka iz gest a djatzèra.
Balz iz inngest schümma gebèrmnt, 'z diarndle iz augestånt un iz gånt auz ka dar muatar, boda no hatt nidargehakkt tschuvòlln, zo kontaranar bia un baz 'z izzen vürgestkhent inn slaf.
'Z Ròsele izzese lai gesenk un hatt gebitschlt an Rekie. Dena, saugante å 'z Khinn hatz khött: "Az mucht soin, azzta gea 'z khalbe". 'Z diarndle iz darstånt, bia 'z khalbe, baz hattse gebållt munen di muatar. "Ah, haüt izze nètt allz aft daz soi, di hakkt nidar tschuvölln inn aldar vrüa, di bill azzta gea 'z khalbe, ma bo boaztmaz nètt, måh".
"Dei måmma, geabar in stall, alora, vor'z geat dalbång, 'z khalbe, magare nidar pa hoff garade in di metzegarai von Peatar". Azó hatz khött lachante 'z diarnle, ena zo vorstiana, odar, furse, ena... zo bölla vorstian...

Viola Nicolussi Golo

Breve intervista allo scrittore friulano Mauro Corona

Asó khütta dar sraibar

«Lüsan Mauro, i billdar vorsan a par sachandar, i rede beles, ma affon djornal bartese alle übarsetzan az pi biar, geatztar guat?» «Billdo nètt, åndarst baz, 'z gevattlmar aür zung 'z iz a tåntz in snea, an loaf in balt, 'z iz a taütscha zung boda sink azpi da sèll vo Venezia schümmanar baz asó.» **«kontarmar eppaz von doi lest libar.»** «'Z iz a libar bode hån gemucht sraim zoa nètt z'stèrba ena z'soina vorstånt... nètt ke i stèrbe est, ma ma boazt nia bazda mage auzvalln, un alora böllate nètt azta moine laüt sèlbart in an tage hettatn zo khöda: èkko dar alt iz toat, dar hettat gemak soin eppaz güatar. Pitt disan libar hånne geböllt khön, earst vo alln moin laüt, ke dar Mauro Corona bart soin gest a letzar månn, ma nètt asó letz azpi sa alle khön.» **« Lüsan Mauro, in disan libar o vorsteatma ke di pist nètt guat zo vortzaiga doin vatar un ubarhaup doinar muatar von lem bosadar håm gemacht machan baldo pist gest khinn.»** «A khinn vorst lai z'-soina gehaltet gearn nicht åndarst, bia tüatma zo vortzaiga a muatar bodaz hatt gelazzt alumma pinn an vatar bodaz hatt åge hènk, mi un moine prüadar, pinn an aisandrat gåntze tage, vortzaigasto du a muatar bodadar hèrta hatt khött, sin azze hatt gehatt atn, ke 'z berat gest pezzar asto berast krapart du anvetze baz doi pruadar, un in di lestn zaitn balse nemear hatt geredet, di sèlln bintsche vert bodese pinn gånt zo venna, hattzemar lai gemacht an senjo pittar hånt azze gea auz von vüaz.» **«Doi pruadar Felice...?»** «Ia, moi pruadar Felice, dar hatt gehatt 18 djar un iz gest hoach an metro un noüt-zekh, bar soin hèrta gest pittnåndar, auz baz da sèll bòtta bodar hatt geböllt gian in Taütschlånt z'arbata, da håmen geteöatet auz nå in ar piscina, z'soinda sèmm gest dar sunn von padrü un åndre laüt un niamat hatt geheft a hånt zo helvanen, da håmen gelazzt auzplüatn... ampò 'z iz gest a belesar... Moi muatar hatt zuargehaltet allz soi geplèttra, i hettatz geböllt vorprennen subito, ma haüt bode pinn alt geade nidar in alt haus un schaumarz å; azta iz a hümbl pensare ke dar möchat soin asó; i un moi pruadar afte etzan zo hüata di khüa, du o pist gånt vür pinn khüa, nètt?» **« Ia ma i khearat nia bidrumm»** « Ombromm du pist no djung.» **« Nètt sovl... komunque est pisto a raichar månn baz hasto geschenkht ka Boinichtn»** "Moin pestn tschelln hånnen geschenkht moi kompanjia. I hån hèrta getånt asó, moine laüt håm allz daz sèll bosa håm mengl, i ka Boinichtn, bill stian pinn sèlnen boda nicht håm. In an tschell, bodo khennst du o, hånnen geschenkht an trator holtz parirtztar nètt a schümma geschenkh?»

(ang)

BIDAR DAR FÒLDJO

Atteso voluto ed amato torna di nuovo Dar Foldjo

'Z soinda sachandar, boda balmase hatt, alle soin kontent un niamat pensart ke in an tage magatnsa mengln. Åsó iz gest vor a baila zait vor in Fòldjo, dar djornal von kamou vo Lusern, boda iz gerift zboa vert atz djar in di haüsar von lusérnar, von lånt, un vo alln in sèlln boda soin übar di bèlt. Bèkhslante aministratziong, vil sachandar soin khennt genump zo hentn vo naügom, un dar Foldjo iz gest ummaz vo disan, un asó vor a pizzle zait izzar nètt auzgånt. Furse gloabetarda nètt ma aniaglaz mentsch vo Lusérn bode hån bokhennt ditza lest djar, daz earst bozmar hatt gevorst iz gest: "Geata nètt auz dar Fòldjo?" Aftna sait hattz getånt ånt khön: " Ma mucht no a migele paitn." Ma aft åndar iz gest schümma höarn ke ünsarne laüt, tortemitt tausankh diornel, håm gepitet pròpio in Fòldjo, ke di sèlln bintsche saitn gesribet az pi biar håmse gemacht höarn mearar lusérnar un håmse gehaltet gepuntet in lånt. Est anvetze iz schümma höarnen khön: " I hånnen gevånk besto in naüge Fòldjo." Un rispundarn: "Schauge ke in fevraro geata auz dar åndar nummar." Ia, dar Fòldjo iz gekheart bidrumm vor alle di lusérnar.
Redante hèrta vo sachandar, boda vo Lusérn gian in di bèlt billaz gedenkhan ke, vo dar boch boda khinnt vort afte televisong TML teleminoranzelinguistiche barta da soin a naüga trasmisiong boda bart ren vo libadar, bar mangaz nonet khön djüst di ur, ma eråndre haltet geschauget.

(ang)

DAR BÜALARHAUF

Uno strano inverno per uomini e animali

'Z izta a stördjele gesribet afta parana sait boda kontart von an bintar åna snea, boda di sbalbm soin gestånt in lånt, di staun håm geplüant auz pa ditzembre, un an lestn izta sin khennt dar hümblring... kisà furse iz nètt bar un ber 'z hattz gesribet hatt a pizzle fantasiart In dise tang pinne gånt au aftz èkk von Kostalta zo vuaz, snea izta balamåm khummadar gest un daz sèll bode hån gesek magat stian gesribet drinn in daz sèll stördjele. Affon roin snea, boda nètt iz gelånk zo dekha di sopfbasan, hånne gebarnt vrische tritt vo vukhs, un lai sèmm dèllant a vrischez haüfle earde. « Bildo seng ke dar vukhs hatt eppaz bograbet sidar bintsche un di earde hatt nonet gehatt zait zo gevriara?» Un anvetze balde pinn gerift nåmp hånne vorstånt ke 'z iz a büalarhauf, un dar kampigl untar dar skaff iz gest voll büalarhaüf azpi an akhar in madjo. Atz zbölve von djenaro di earde söllat soin gevrort sin nidar tiaf an metro odar mearar o, ena snea bodase haltet barm... Baz khinnta vür dar bèlt? I konsolarme pensarante, ke furse daz sèll stördjele boda kontart von an bintar von earst djar von vorgånnate djarhundart åna snea hatt nètt sovl gevelt, di bèlt hatt hèrta gedrent az bi se hatt geböllt.
Ma vorgèzztaz nètt ke: "Dar per hatt nia gevrèzzt in bintar "

(ang)

DI SAIT VO LUSÉRN
PERIODICO DELLA MINORANZA CIMBRA DI LUSERNA
Istituto Cimbro - Kulturinstitut Lusérn
Via Mazzini/Pründle, 5 - 38040 LUSERNA/LUSÉRN (TN)
e-mail: redazione@istitutocimbro.it
www.istitutocimbro.it - www.lusern.it
Tel. 0039 0464.78.82.04 - Fax 0039 0464.78.82.00

NICOLUSSI CASTELLAN
RAG.GIORGIO
VIA COSTALTA, 24
38040 – LUSERNA – TN
Telefono e Fax: 0464-789780
e-mail: giorgio.castellan@tiscali.it

Allianz RAS

VENTICINQUE ANNI
DI ATTIVITÀ
ASSICURATIVA
AL VOSTRO SERVIZIO

R1081908